

Šta donosi Nacrt zakona o proizvodnji i prometu oružja?

Javna rasprava o Nacrtu Zakona o proizvodnji i prometu naoružanja i vojne opreme prošla je gotovo neprimetno. Ministarstvo odbrane, koje je vodilo pripremu Nacrta, izvestilo je [o sastanku u Privrednoj komori Srbije](#) navodeći da je “diskusiju obeležio konstruktivni dijalog radi unapređenja regulative u sektoru odbrambene industrije i pomoći da se prevaziđu aktuelni problemi koji opterećuju poslovanje proizvođača naoružanja i vojne opreme”.

Kao ključne novine u Nacrtu zakona Ministarstvo odbrane navodi uvođenje mogućnosti stranom pravnom licu da bude većinski vlasnik privrednog društva registrovanog za proizvodnju naoružanja i vojne opreme. Republika Srbija međutim u slučaju privatizacije proizvođača naoružanja i vojne opreme od strateškog interesa za sistem nacionalne bezbednosti, zadržava kontrolni paket akcija. Ističe se da je definisan pravni okvir za očuvanje kapaciteta – tehnologija, specijalne opreme i alata za proizvodnju naoružanja i vojne opreme, važenje dozvole za proizvodnju ograničeno rokom do 5 godina, uspostavljanja kontrola nad korišćenjem intelektualne svojine kroz mehanizam rojaliti prava i jačanje uloge vojne kontrole kvaliteta. Naglasak je na stvaranju ambijenta za jačanje tehnološke i industrijske baze u oblasti odbrambenih tehnologija i iniciranju potreba za osvajanjem savremenih i sofisticiranih tehnologija.

Predsednici sindikata šest fabrika odbrambene industrije su međutim saopštili da se protive privatizaciji državnog kapitala. "Fabrike odbrambene industrije iz godine u godinu

beleže sve veći obim upošljavanja i daju značajan doprinos poboljšanju izvoznog bilansa Srbije, koji beleži sve veći pad", navedeno je u saopštenju sindikata fabrika "Prva iskra", "Milan Blagojević", "Sloboda", "Prvi partizan", "Krušik" i "Zastava oružje". Od Ministarstva odbrane sindikati su zatražili da imaju aktivnu ulogu pri donošenju Zakona o proizvodnji i prometu naoružanja i vojne opreme zato što taj zakon uređuje važna pitanja koja su u interesu fabrika i oko 7.000 zaposlenih, a da su sindikati izneli suštinske primedbe.

"Primedbe sindikata se odnose na pitanje načina rešavanja društvenog kapitala koji se još nalazi u strukturi vlasništva preduzeća odbrambene industrije, i u ukupnom iznosu premašuje sedam milijardi dinara", navedeno je u saopštenju koje je prenela [Beta](#).

Međutim, problematika proizvodnje i prometa naoružanja i vojne opreme tiče se ne samo transformacije namenske industrije, već i demokratske kontrole sektora bezbednosti kao i poštovanja međunarodnih normi u oblasti prometa oružja. Ove oblasti nisu na zadovoljavajući način integrisane u postojeći tekst Nacrta.

Konkretno, iako se kao prvi cilj donošenja Zakona navodi kontrola i uređenje ove oblasti radi "uspostavljanja stabilnog kontrolnog mehanizma u proizvodnji i prometu naoružanja i vojne opreme", Nacrt ne pruža jasne kontrolne mehanizme. Nacrtom nije predviđeno dostavljanje periodičnih izveštaja (o izdatim, oduzetim i odbijenim dozvolama) ni jednom telu ni organu mimo Ministarstva odbrane, čak ni Odboru za odbranu i unutrašnje poslove Narodne Skupštine. Osim toga, ključni aspekti procedure koji treba da obezbede zaokruženi zakonski okvir, poput načina uspostave Registra proizvođača, odmeravanje elementa za ostvarivanje dozvola za proizvodnju, načina vršenja nadzora, izostavljeni su iz ovog Nacrta i ostavljeni su za kasnije rešavanje podzakonskim aktima koje će doneti Ministar odbrane. Ovakvim rešenjima dovodi se u pitanje ostvarivanje stabilnog i transparentnog pravnog okvira, naročito imajući u vidu da se Ministarstvo odbrane javlja i kao vlasnik (upravljач državnom svojinom), i kao organ koji izdaje dozvole i vrši nadzor nad primenom ovog zakona.

Takođe, Nacrt pominje promet oružja koji nije obuhvaćen obavezama izveštavanja, što nije u skladu sa Sporazumom o trgovini oružjem (Arms Trade Treaty) koji je prihvaćen u Ujedinjenim nacijama a koga je Srbija potpisala i ratifikovala.

Centar za istraživanje javnih politika podneo je ove komentare na Nacrt Ministarstvu odbrane. Istovremeno, imajući u vidu potrebu da se nacrti zakona unaprede u demokratskom procesu konsultovanja što šireg kruga zainteresovanih građana, Centar je pozvao Ministarstvo odbrane da prepozna potrebu saradnje sa civilnim sektorom i predložio da se omogući diskusija sa autorima Nacrta na sastanku [Radne grupe za poglavlja 30 i 31](#) – Spoljni odnosi, spoljna, bezbednosna i odbrambena politika Nacionalnog konventa o EU.

Autor: Centar za istraživanje javnih politika, Svetlana Đurđević Lukić, Mart 2015.